

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ: ผู้เสียหาย, ผู้มีอำนาจ
จัดการแทนผู้เสียหายและผู้แทนเฉพาะคดี
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

มณฑล อรรถบดินกุล
ปรีดีเฉลิม เจริญศิลป์

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ: ผู้เสียหาย, ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายและ ผู้แทนเฉพาะคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

มณฑล อรรถบλυกุล*
Monthol Uttabolyukol
ปรีดีเฉลิม เจริญศิลป์**
Preechaloem Charoensilp

1. บทนำ

บทความนี้พิจารณาถึงความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับคำว่า “เหยื่อ” ตามปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้อำนาจโดยมิชอบขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสอดคล้องกับคำว่า “เหยื่อ” ตามปฏิญญาฯ ดังกล่าวแล้ว รวมถึงอภิปรายเพิ่มเติมบางประเด็น นอกจากนี้ บทความนี้วิเคราะห์แนวบรรทัดฐานใหม่ที่เกิดขึ้นจากคำพิพากษาฎีกาที่ 4536/2565 รวมถึงอภิปรายเหตุการณ์สมมติว่า หากข้อเท็จจริงบางประการเปลี่ยนแปลงไป ผลของคำพิพากษากฎีกาฉบับที่อ้างถึงจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

*ผู้ช่วยเลขานุการรองอัยการสูงสุด; น.บ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; น.บ.ท. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา; น.ม. มหาวิทยาลัยศรีปทุม; LL.M. International Commercial Arbitration, Bucerius Law School, Germany. E-mail: monthol.uttabolyukol@law-school.de

Assistant Secretary to the Deputy Attorney General; LL.B. Chiang Mai University; Barrister at Law at Thai Bar Under the Royal Patronage; LL.M. Sripatum University; LL.M. International Commercial Arbitration, Bucerius Law School, Germany.

**รองอัยการจังหวัด สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนนทบุรี; น.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; LL.M. International Environmental Law, University of Kent, United Kingdom; LL.M. International Trade Law, University of Essex, United Kingdom. E-mail: Preeeloem@hotmail.com

Deputy Provincial Chief Public Prosecutor, The Office of Nonthaburi Provincial Public Prosecution on Civil Rights Protection, Legal Aid and Legal Execution; LL.B. Thammasat University; LL.M. International Environmental Law, University of Kent, United Kingdom; LL.M. International Trade Law, University of Essex, United Kingdom.

2. คำพิพากษานิติ 4536/2565 (ย่อยาว)¹

(ที่มาของคดี)

คดีสืบเนื่องจากโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานกระทำอนาจาร พยายามกระทำชำเรา และกระทำชำเราเด็กหญิง ข. ผู้เสียหาย (อายุ 9 ปีเศษ) โดยผู้เสียหายไม่ยินยอม

(บิดาของเด็กหญิงข. ซึ่งไม่มีอำนาจปกครองยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าเสียหายและขอเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ)

ก่อนวันนัดพร้อมเพื่อสอบคำให้การจำเลยและตรวจพยานหลักฐาน ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าเสียหาย...

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า รับคำร้อง สำเนาให้จำเลย รอสอบคำให้การส่วนแบ่งจำเลยในวันนัด

ต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้ร้องเป็นบิดาจึงมีฐานะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหาย ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า รอส่งวันนัด

ครั้นถึงวันนัดผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้ร้องเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้เสียหาย เนื่องจากผู้คัดค้านซึ่งเป็นมารดาและผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เสียหาย มีพฤติการณ์ประพฤติดนเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้เสียหาย หากศาลอนุญาตให้ผู้คัดค้านเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการและมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายแล้ว ผู้ร้องเกรงว่าจะเป็นผลร้ายแก่ผู้เสียหาย ขอให้คำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6

(มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กหญิง ข. ซึ่งมีอำนาจปกครองแต่เพียงผู้เดียวยื่นคำร้องขอเป็นโจทก์ร่วม)

ในวันเดียวกันผู้คัดค้านแถลงคัดค้านว่า ผู้คัดค้านเป็นผู้มีอำนาจปกครองผู้เสียหายแต่เพียงผู้เดียว และยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ

(ศาลชั้นต้นไต่สวน และคำสั่งศาลชั้นต้น)

ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้ว มีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดี มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้เสียหาย ให้ยกคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของผู้คัดค้าน และอนุญาตให้ผู้เสียหายโดยผู้ร้องในฐานะผู้แทนเฉพาะคดีเข้าร่วมเป็นโจทก์

(มารดาอุทธรณ์ และคำสั่งศาลอุทธรณ์)

ผู้คัดค้านอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษายืน

(ผู้คัดค้านฎีกา)

ผู้คัดค้านฎีกา

¹ คำพิพากษานิติ 4536/2565.

(คำสั่งศาลฎีกา)

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า...เด็กหญิง ช. ผู้เสียหาย...(อายุ 9 ปีเศษ)...เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ร้องและผู้คัดค้าน ต่อมา...ผู้ร้องและผู้คัดค้านจดทะเบียนหย่า โดยมีข้อตกลงให้ผู้คัดค้านเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เสียหาย...ต่อมาผู้คัดค้านจดทะเบียนสมรสกับจำเลย...และหลังโจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้...ผู้คัดค้านจดทะเบียนหย่ากับจำเลย

(ศาลฎีกาเห็นว่า)...โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานกระทำความผิด พยายามกระทำชำเรา และกระทำชำเราผู้เสียหาย ผู้เสียหาย (เด็กหญิง ช.) เท่านั้นเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานดังกล่าว ผู้คัดค้านจึงไม่ใช่ผู้เสียหายในคดีนี้

อย่างไรก็ตาม ผู้คัดค้านในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมย่อมมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย...และมีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการแทนผู้เสียหาย... ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์นั้น แม้ผู้แทนโดยชอบธรรมจะมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายดังกล่าวมาข้างต้น แต่หากปรากฏว่าผู้แทนโดยชอบธรรมมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหาย ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีก็ได้... ซึ่งการที่ศาลจะตั้งผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้แทนเฉพาะคดีตามบทบัญญัติดังกล่าวก็โดยคำนึงถึงประโยชน์เฉพาะตัวของผู้เสียหายเท่านั้น

หากศาลมีคำสั่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว ผู้แทนโดยชอบธรรมก็ย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย...และไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการแทนผู้เสียหาย...อีกต่อไป...(ที่) ผู้คัดค้าน (อ้างว่า) ไม่มีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหาย...ดังกล่าวนอกจากจะไม่สมเหตุผลและขัดแย้งกับพฤติการณ์ของผู้คัดค้านที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนว่าไม่ติดใจให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยตามกฎหมายจนถึงที่สุด...(ยัง)เป็นการช่วยเหลือจำเลยในการต่อสู้คดีด้วย... ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ได้ความตามทางใต้สวนว่า ขณะเกิดเหตุผู้คัดค้านและจำเลยเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย...อันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้คัดค้านกับจำเลยและความจำเป็นที่ผู้คัดค้านต้องพึ่งพาอาศัยจำเลยในการดำรงชีพแล้ว ย่อมมีความเป็นไปได้ที่ผู้คัดค้านจะช่วยเหลือจำเลยในการต่อสู้คดี

แม้ผู้คัดค้านจะเบิกความปฏิเสธว่า ผู้คัดค้านกับจำเลยจดทะเบียนหย่ากันแล้ว...แต่การกระทำดังกล่าวก็ไม่อาจยืนยันความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างผู้คัดค้านกับจำเลยได้ เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่าภายหลังจดทะเบียนหย่าไม่ถึงหนึ่งเดือนผู้คัดค้านได้ส่งหนังสือขอรับความเป็นธรรม...ถึงพนักงานอัยการ เพื่อขอให้ดำเนินการสอบคำให้การผู้เสียหายเพิ่มเติมกับให้ขอผลตรวจร่างกายผู้เสียหายจากโรงพยาบาลซึ่งผู้คัดค้านเป็นผู้พาผู้เสียหายไปตรวจในภายหลัง และขอให้สอบสวนแพทย์ผู้ตรวจร่างกายผู้เสียหาย หลังจากนั้นผู้คัดค้านยังส่งหนังสือถึงพนักงานอัยการเพื่อยืนยันขอให้สอบสวนผู้เสียหายเพิ่มเติมกับนำจดหมายที่ผู้เสียหายเป็นผู้เขียนว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดส่งมอบแก่พนักงานอัยการ และทำหนังสือพร้อมส่งมอบคลิปวิดีโอแก่พนักงานอัยการ ทำให้น่าเชื่อว่าภายหลังจดทะเบียนหย่า

ผู้คัดค้านและจำเลยยังคงมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มิฉะนั้นผู้คัดค้านคงไม่กระทำการที่มีผลเป็นการช่วยเหลือจำเลยในการต่อสู้คดีเช่นนี้...เมื่อประมวลข้อเท็จจริงที่ได้จากทางไต่สวนและพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ได้วินิจฉัยมาเข้าด้วยกันแล้ว ประกอบกับโจทก์แถลงคัดค้านคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของผู้คัดค้าน โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากมีพฤติการณ์กระทำการเป็นปฏิปักษ์กับโจทก์ อาจทำให้คดีของโจทก์เสียหาย... ทำให้เชื่อได้ว่าผู้คัดค้านมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหายในคดีนี้จริง กรณีจึงมีความจำเป็นต้องตั้งผู้แทนเฉพาะคดี...

ผู้คัดค้านไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย...และไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการแทนผู้เสียหาย...

พิพากษายืน²

3. ข้อพิจารณา

3.1 ความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) นิยามความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย” ไว้ว่า

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6

จากนิยามศัพท์ดังกล่าว ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงประกอบไปด้วย

1) บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง (หรือ “ผู้เสียหายที่แท้จริง”)

2) บุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทน (ผู้เสียหายที่แท้จริง) ได้ (หรือ “ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย”) ซึ่งผู้ใดมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ต้องเป็นไปตามมาตรา 4, 5 และ 6

นอกจากนี้ หากมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อาจจะมีบุคคลอื่นถือว่าเป็น “ผู้เสียหาย” อีกก็ได้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 333 บัญญัติว่า

“ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย”

²หมายเหตุ ตัดทอน ทำตัวหนา และใส่วงเล็บโดยผู้เขียน.

อีกกรณีหนึ่งที่อาจจะไม่ได้มีการกล่าวถึงในรายละเอียดมากนักในทางทฤษฎี คือ “รัฐ” โดยในหนังสือหรือตำรากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในหัวข้อที่เกี่ยวกับผู้เสียหายโดยมาก มักจะไม่ได้อธิบายหรืออธิบายเกี่ยวกับความเป็นผู้เสียหายของรัฐ หรือการที่รัฐเป็นผู้เสียหายเท่าใดนัก ทั้ง ๆ ที่ในคำพิพากษาฎีกาหลายฉบับ ศาลฎีกามักมีการกล่าวถ้อยคำทำนองว่า “ความผิดฐาน...รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย”³ หรือ “ความผิดฐาน...เป็นความผิดต่อแผ่นดิน”⁴ เอาไว้

โดยส่วนตัวแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า “รัฐ” (หรือ “แผ่นดิน”) ย่อมเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญาทุกฐาน⁵ เพราะการกระทำความผิดไม่ว่าฐานใด ย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ไม่มากก็น้อย จึงถือว่ารัฐเสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว และย่อมถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายในความผิดทุกฐาน รวมถึงความผิดต่อส่วนตัวด้วย เพียงแต่ว่าในความผิดต่อส่วนตัว รัฐ (โดยพนักงานสอบสวน) จะทำการสอบสวนไม่ได้ หากไม่มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ ซึ่งจะมีผลทำให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน⁶ และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง⁷ ซึ่งทำให้ศาลไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวด้วย

³ตัวอย่างเช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติการเล่นแร่ พ.ศ. 2534 (คำพิพากษาฎีกาที่ 3026/2565); ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 151 และ มาตรา 157 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2090/2563); ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371 และความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ (คำพิพากษาฎีกาที่ 846/2562); ความผิดฐานช่องโจร (คำพิพากษาฎีกาที่ 16640/2555); ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 39, 40, 43, 151 และ 157 (คำพิพากษาฎีกาที่ 295/2555) และความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 (คำพิพากษาฎีกาที่ 9555/2554) เป็นต้น.

⁴ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานเรียก รับหรือยอมรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเป็นการตอบแทนในการที่จะจูงใจหรือได้จูงใจเจ้าพนักงานโดยวิธีอันทุจริตหรือผิดกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 143 (คำพิพากษาฎีกาที่ 3026/2565); ความผิดฐานรับของโจร (คำพิพากษาฎีกาที่ 6966 - 6967/2558); ความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 (คำพิพากษาฎีกา 20395/2555); ทำความผิดฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264, 268 (คำพิพากษาฎีกา 5129/2533) เป็นต้น.

⁵ในมุมมองเปรียบเทียบ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาถือว่า ในทางกฎหมายรัฐเป็นผู้เสียหายในทุกฐานความผิด ในขณะที่ผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหาย (“ผู้เสียหายที่แท้จริง”) อาจจะมีสิทธิบางประการได้ โปรดดู Daniel E. Hall, **Criminal Law and Procedure**, 6th ed (New York: Delmar Cengage Learning, 2012), pp. 330-331 “Recalled that the legal victim of crimes is the government...However, most crimes have another victim, the victim-in-fact. That is the person assaulted, battered, raped or robbed...”

⁶ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 121 วรรคสอง.

⁷ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 120.

ในมุกฎหมายเปรียบเทียบ ปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญา และการใช้อำนาจโดยมิชอบ⁸ (“The Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power”) กำหนดว่า

“...Victims” means persons who, individually or collectively, have suffered harm, including physical or mental injury, emotional suffering, economic loss or substantial impairment of their fundamental rights, through acts or omissions that are in violation of criminal laws...”

ข้อความดังกล่าว อาจถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า

““เหยื่อ” หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่ได้รับความทรมานจากความเสียหายซึ่งรวมถึงความเสียหายทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความทุกข์ทรมานทางอารมณ์ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ หรือความเสื่อมเสียอย่างมีนัยสำคัญต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของตน ผ่านการกระทำผิดต่อหรือการละเว้นที่ล่วงละเมิดกฎหมายอาญา...”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย” (ซึ่งน่าจะหมายถึงเฉพาะผู้เสียหายที่แท้จริง) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว เห็นได้ว่าสอดคล้องกับความหมายของคำว่า “เหยื่อ” ตามปฏิญญาดังกล่าวแล้ว

มีประเด็นที่น่าพิจารณาว่าในภาษาอังกฤษกฎหมาย (Legal English) ผู้เสียหายในคดีอาญาจะใช้คำว่า “Victim” ในขณะที่ผู้เสียหายทางแพ่ง จะใช้คำว่า “Injured Person” แต่ในภาษาไทยกฎหมายใช้คำว่า “ผู้เสียหาย” เช่นเดียวกัน⁹ ซึ่งในบางบริบทการใช้คำเดียวกันอาจจะไม่สะท้อนความรู้สึกที่แท้จริงว่าการกระทำความผิดอาญานั้น นอกจากจะกระทบต่อผู้เสียหายโดยตรงแล้วยังกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของรัฐอีกด้วย

นอกจากนี้ เนื่องจากการใช้คำ ๆ เดียวกันสำหรับบุคคลที่ถูกประทุษร้ายในทางแพ่งและผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาว่า “ผู้เสียหาย” จึงอาจเกิดกรณีที่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในทางแพ่งกลับไม่เป็นผู้เสียหายในทางอาญา¹⁰ ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อกังขาแก่บุคคลที่ไม่ใช่นักกฎหมายได้

ในมุกฎหมายเปรียบเทียบ เมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ตรา Civil Code¹¹ (ประมวลกฎหมายแพ่ง) ขึ้นใช้บังคับแล้ว มีนักวิชาการบางท่านเห็นว่า อาจจะมีควมจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติม

⁸United Nation’s the Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power of 1985.

⁹โปรดดู เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 223 “ถ้าฝ่ายผู้เสียหาย...” รวมถึงมาตรา 442, 444 และ 446 เป็นต้น.

¹⁰ตัวอย่าง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2219/2521 เป็นต้น.

¹¹中华人民共和国民法典 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2564.

Criminal Procedure Law¹² (กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ในเรื่องสิทธิของผู้เสียหายด้วย¹³ ในขณะที่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เหยื่ออาจมีสิทธิบางประการนอกจากการเป็นพยานบุคคลในชั้นศาล เช่น สิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน สิทธิที่จะได้รับทราบถึงผลของคดี สิทธิที่จะได้รับคำปรึกษา และความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาหรือบุคคลที่ไว้วางใจ เป็นต้น¹⁴

4. วิเคราะห์คำพิพากษาฎีกาที่ 4536/2565

4.1 ผู้เสียหายในคดีนี้

เมื่อปรับหลักกฎหมายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเข้ากับคำพิพากษาฎีกาฉบับที่หมายเหตุนี้ เนื่องจากคดีนี้ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานกระทำอนาจาร พยายามกระทำชำเรา และกระทำชำเรา เด็กหญิง ผู้เสียหายในคดีนี้จะประกอบไปด้วย

1) เด็กหญิง ช. (“ผู้เสียหายที่แท้จริง” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4))

2) ผู้มีอำนาจจัดการแทนเด็กหญิง ช. ซึ่งจะมีสองบุคคล คือ

(1) มารดาเด็กหญิง ช. ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจปกครองแต่เพียงผู้เดียว (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5(1))

(2) บิดาเด็กหญิง ช. ซึ่งไม่มีอำนาจปกครอง แต่ศาลสั่งตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6) และ

3) รัฐ

4.2 พฤติการณ์ที่ทำให้ศาลสั่งตั้งผู้แทนเฉพาะคดี

คำพิพากษาฎีกาที่หมายเหตุนี้ มีประเด็นที่น่าพิจารณา คือ

1) ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาเด็กหญิง ช. กับจำเลย

อาจกล่าวได้โดยสรุปว่า ศาลฎีกาไม่เชื่อว่ามารดาเด็กหญิง ช. และจำเลยไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแท้จริงอีกแล้ว สังเกตได้จากที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

¹²中华人民共和国刑事诉讼法.

¹³Liling Yue, *Principles of Chinese Criminal Procedure* (New York: Hart Publishing, 2021), pp. 90-94.

¹⁴Michael Bohlander, *Principles of German Criminal Procedure* (Oxford: Hart Publishing, 2012) pp. 65-66.

“...การกระทำดังกล่าว (การจดทะเบียนหย่า) ก็ไม่อาจยืนยันความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างผู้คัดค้านกับจำเลยได้ เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ภายหลังจดทะเบียนหย่าไม่ถึงหนึ่งเดือน ผู้คัดค้านได้ส่งหนังสือขอรับความเป็นธรรม...ถึงพนักงานอัยการ...ทำให้น่าเชื่อว่าภายหลังจดทะเบียนหย่าผู้คัดค้านและจำเลยยังคงมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มิฉะนั้นผู้คัดค้านคงไม่กระทำการที่มีผลเป็นการช่วยเหลือจำเลยในการต่อสู้คดีเช่นนี้...”

และความอีกตอนหนึ่งว่า

“...ขณะเกิดเหตุผู้คัดค้านและจำเลยเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย มีบุตรด้วยกัน 1 คน และจำเลยเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของทุกคนในครอบครัว รวมถึงค่าใช้จ่ายของผู้เสียหาย อันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้คัดค้านกับจำเลยและความจำเป็นที่ผู้คัดค้านต้องพึ่งพาอาศัยจำเลยในการดำรงชีพ...”

2) มารดาเด็กหญิง ช. มีพฤติการณ์ช่วยเหลือจำเลย

ศาลฎีกามองว่าพฤติการณ์ของมารดาเด็กหญิง ช. ทั้งที่ให้การต่อพนักงานสอบสวน, ยื่นหนังสือร้องขอความเป็นธรรมต่อพนักงานอัยการ รวมถึงมีการให้เด็กหญิง ช. ทำหนังสือถึงพนักงานอัยการ เป็นพฤติการณ์ที่ช่วยเหลือจำเลย โดยศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

“...การที่ผู้คัดค้านมีหนังสือถึงพนักงานอัยการขอให้สอบผู้เสียหายเพิ่มเติม เนื่องจากผู้เสียหายบอกต่อผู้คัดค้านว่าจำเลยไม่ได้ข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายกับนางจดหมายที่ผู้เสียหายเป็นผู้เขียนว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดส่งมอบแก่พนักงานอัยการ และทำหนังสือพร้อมส่งมอบคลิปวิดีโอแก่พนักงานอัยการ เพราะต้องการพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายหรือไม่ อันเป็นการกระทำเพื่อรักษาเกียรติยศชื่อเสียงของผู้เสียหาย...ผู้คัดค้านที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนว่าไม่ติดใจให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยตามกฎหมายจนถึงที่สุด¹⁵ ...พยายามทำลายความน่าเชื่อถือของความเห็นแพทย์ผู้ตรวจร่างกายผู้เสียหายที่ระบุว่าผู้เสียหายอาจจะผ่านการร่วมประเวณี อันมีผลเป็นการช่วยเหลือจำเลยในการต่อสู้คดีด้วย...”

3) พนักงานอัยการแถลงคัดค้านการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม

คดีนี้ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ส่วนมารดาเด็กหญิง ช. ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการได้แถลงต่อศาลว่ามารดาเด็กหญิง ช. มีพฤติการณ์เป็นปฏิปักษ์กับโจทก์ อาจทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายได้ โดยศาลฎีกาวินิจฉัย ดังนี้

¹⁵ คดีนี้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน จึงไม่สามารถยอมความได้.

“...โจทก์แถลงคัดค้านคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของผู้คัดค้าน โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจาก มีพฤติการณ์กระทำการเป็นปฏิปักษ์กับโจทก์ อาจทำให้คดีของโจทก์เสียหาย...”

ผู้เขียนเห็นว่า การแถลงของพนักงานอัยการดังกล่าว ยังไม่ใช่กรณีตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 ซึ่งบัญญัติว่า

“เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหาย จะกระทำให้คดีของอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใด ๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้น ๆ ได้”

เนื่องจากกรณีดังกล่าว มารดาของเด็กหญิง ช. ยังไม่ได้เข้ามาเป็นโจทก์ร่วม อย่างไรก็ตาม การที่พนักงานอัยการโจทก์ แถลงต่อศาลชั้นต้นดังกล่าว ก็น่าจะมาจากหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกัน

เมื่อพิจารณาตัวบทมาตราดังกล่าวแล้ว เฉพาะพนักงานอัยการเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจ ร้องต่อศาลให้สั่งให้ผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการได้ ผู้เสียหายไม่น่าจะมีอำนาจขอให้ศาลสั่งห้าม พนักงานอัยการกระทำหรือละเว้นกระทำการใด ๆ ได้

สาเหตุที่พนักงานอัยการมีอำนาจเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า การดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ คือการดำเนินคดีแทนรัฐ ดังที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงพระดำรัสไว้ว่า¹⁶

“...จึงได้สร้างวิธีขึ้นเอาอย่างฝรั่งให้มีอัยการไทยฟ้องร้องจำเลยในศาล อัยการนี้แทนแผ่นดิน ถ่อมยศแผ่นดินลงไปเป็นโจทก์เหมือนหนึ่งราษฎร...ทั้งนี้ แปลว่ารัฐบาลสมมติตัวเองว่าเป็นราษฎร ผู้หนึ่ง...”

ทั้งนี้ พนักงานอัยการมีหลักประกันความเป็นอิสระ โดยต้องไม่มีอิทธิพลภายนอก เข้ามาแทรกแซงดุลยพินิจของพนักงานอัยการ ในขณะที่เดียวกันก็มีกลไกการตรวจสอบและควบคุม¹⁷

อนึ่ง เท่าที่ผู้เขียนศึกษามาพบว่า มีกรณีตัวอย่างการปรับใช้มาตรา 32 ดังกล่าว ค่อนข้างน้อย ที่ชัดเจนคือกรณีคำพิพากษาฎีกาที่ 5139/2539 ซึ่งโจทก์ร่วมตายลง ผู้ร้องซึ่งเป็นบุตรของโจทก์ ร่วมร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมต่างผู้ตายต่อไป แต่เนื่องจากผู้ร้องเป็นภริยาของจำเลย พนักงานอัยการ จึงแถลงคัดค้าน และต่อมาศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ผู้ร้องเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับคำพิพากษาฎีกาฉบับที่หมายเหตุนี้ จะเห็นว่าเป็นพฤติการณ์ที่คล้ายคลึงกัน คือ ผู้ที่ขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับจำเลย จึงอาจจะทำให้คดีของพนักงานอัยการ เสียหายได้

4) เมื่อตั้งผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทน ผู้เสียหายอีกต่อไป

¹⁶กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, “นิติบุคคลในประเทศ,” นิติวิทยาสาร (2496): 71.

¹⁷รุ่งโรจน์ แจ่มพิทยากรณ์, “การสังคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในชั้นพนักงานอัยการ,” วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ 1, 2 (ธันวาคม 2555): 40-53.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่หมายเหตุนี้วางบรรทัดฐานใหม่ประการหนึ่ง คือ เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้แทนเฉพาะคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6 แล้ว ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา 5 ย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายอีกต่อไป โดยศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

“...เชื่อว่าผู้คัดค้านมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหายในคดีนี้จริง กรณีจึงมีความจำเป็นต้องตั้งผู้แทนเฉพาะคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6 การที่ศาลล่างทั้งสองมีคำสั่งตั้งผู้ร้องซึ่งเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้แทนเฉพาะคดีถือได้ว่าเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้เสียหาย และเมื่อวินิจฉัยดังนี้แล้ว จึงมีผลทำให้ผู้คัดค้านไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5(1) และไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 3(2) อีกต่อไป...”

ในประเด็นนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติไว้ถึงกรณีที่หากศาลมีคำสั่งตั้งผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว จะมีผลทำให้ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายหรือไม่ ทั้งนี้ ศาลฎีกาก็มิได้ให้หลักกฎหมายหรือเหตุผลเพื่อประกอบการวินิจฉัยแต่อย่างใด เท่าที่ผู้เขียนค้นคว้ามา กรณีดังกล่าวนี้ ไม่เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นบรรทัดฐานมาก่อน คงมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2319 - 2320/2522 ซึ่งอาจจะนำมาพิจารณาเทียบเคียงได้ โดยในคดีดังกล่าวศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

“...การร้องขอให้ศาลตั้งผู้แทนเฉพาะคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6 จะมีได้เฉพาะในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม ฯลฯ หรือผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุใดเหตุหนึ่ง รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกับผู้เยาว์เมื่อโจทก์มีมารดาเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมและสามารถจะทำการตามหน้าที่ได้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 6 ที่จะให้ศาลตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้...”

เมื่อปรับแนวบรรทัดฐานในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2319 - 2320/2522 เข้ากับข้อเท็จจริงในคดีนี้ จะเห็นได้ว่าการที่ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ จะต้องไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนโดยชอบธรรมมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์เท่านั้น ดังนั้น กรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมยังมีอยู่จะต้องเป็นกรณีที่ ไม่เหมาะสมเพราะมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์ซึ่งเป็นผู้เสียหายเท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นความเป็นธรรมตามธรรมดาที่จะต้องไม่ให้ผู้แทนโดยชอบธรรมมีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์ต่อไปได้ มิฉะนั้น ผู้แทนโดยชอบธรรม (ซึ่งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหาย) และ ผู้แทนเฉพาะคดี (ซึ่งไม่มีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เสียหาย) อาจจะเข้ามาดำเนินคดีทั้งคู่ และอาจจะมีผลประโยชน์ขัดกัน ในท้ายที่สุด ซึ่งย่อมเป็นภาวะไม่พึงปรารถนา

กล่าวโดยสรุป ผู้เขียนเห็นพ้องด้วยกับแนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาในเรื่องนี้

5) หากข้อเท็จจริงในคดีเปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ เนื่องจากข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้ จำเลยมีฐานะเป็นบิดาเลี้ยงของเด็กหญิง ข. ซึ่งมีอายุ 9 ปีเศษ (จึงไม่เกินกว่า 15 ปีบริบูรณ์) โดยเด็กหญิง ข. อาศัยอยู่กับจำเลย ประกอบกับ

มารดาของเด็กหญิงมีอำนาจปกครองแต่เพียงผู้เดียว การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานพรากผู้เยาว์¹⁸ ทั้งนี้ เพราะ “...(กฎหมาย)...ประสงค์ที่จะลงโทษผู้ที่ละเมิดอำนาจปกครองดูแลเด็กของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล อันเป็นการคุ้มครองเด็กมิให้ถูกล่อลวงไปในทางเสียหาย...”¹⁹ หรือในความผิดฐานพรากผู้เยาว์เพื่อการอนาจารนั้น “...กฎหมายบัญญัติโดยมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองอำนาจของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลผู้เยาว์ และปกป้องมิให้ผู้ใดมาก่อการรบกวนหรือกระทำการอันใดอันเป็นการกระทบกระทั่งต่ออำนาจปกครอง ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยปริยาย...”²⁰ ดังนั้น ในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ บุคคลที่เป็นผู้เสียหาย คือ ผู้ใช้อำนาจปกครองเท่านั้น ส่วนเด็กที่ถูกพราก ไม่ใช่ผู้เสียหาย²¹

ประเด็นที่น่าพิจารณาต่อไปคือ ถ้าหากข้อเท็จจริงในคำพิพากษานี้เปลี่ยนแปลงไปเป็นว่า เมื่อตอนที่หย่าขาดจากกัน บิดาและมารดาเด็กหญิงมิได้ตกลงกันให้มารดาเด็กหญิง ข. มีอำนาจปกครองเด็กหญิง ข. แต่เพียงผู้เดียวแล้ว ย่อมมีผลทำให้บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายมีอำนาจปกครองเด็กหญิง ข. ร่วมกันกับมารดาด้วย ดังนั้น การที่จำเลยซึ่งเป็นบิดาเลี้ยง แม้จะอาศัยอยู่บ้านหลังเดียวกันกับเด็กหญิง ข. แต่เมื่อจำเลยกระทำการอันไม่สมควรทางเพศต่อเนื้อตัวร่างกายเด็กหญิง ข. ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าเด็กหญิง ข. ยังอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ย่อมถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะแยกเด็กหญิง ข. ออกจากอำนาจปกครองของบิดา โดยให้เด็กหญิง ข. ตกอยู่ในอำนาจควบคุมของจำเลย และจ่ายยอมให้จำเลย กระทำอนาจาร อันเป็นการล่วงละเมิดอำนาจปกครองของบิดามารดาแล้ว²²

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ก่อนปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้การกระทำที่เป็นการคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment) เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ จึงทำให้การกระทำที่ไม่เหมาะสมทางเพศที่มีลักษณะเป็นการคุกคามผู้อื่นไม่เป็นความผิดอาญา แม้ภายหลังจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาแล้ว²³ แต่ตัวบทที่แก้ไขเพิ่มเติมก็ยังไม่ชัดเจนและคลุมเครืออยู่อีกทั้งการบัญญัติไว้ในภาค 3 ละหุโทษ อาจจะไม่ผลในการป้องปรามการกระทำความผิดดังกล่าวได้ดีเท่าที่ควร กรณีจึงน่าจะได้มีการทบทวนการบัญญัติและการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวด้วย²⁴

¹⁸ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 317 วรรคแรก “ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร พรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล ต้องระวางโทษ...”

¹⁹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 489/2561.

²⁰คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 216/2564.

²¹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7328/2549.

²²เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5117/2562.

²³พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558.

²⁴รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ โปรดดู สุริสา นิยมรัตน์, “ความผิดทางอาญา: กรณีการคุกคามทางเพศ,” วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ 7, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 132-162.

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า “ผู้เสียหาย” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีความหมายตรงกับคำว่า “เหยื่อ” (Victims) ในปฎิญญา ฯ แล้ว แต่เนื่องจากในระบบกฎหมายไทย ใช้คำว่า “ผู้เสียหาย” กับทั้งผู้เสียหายจากการประทุษร้ายทางแพ่ง และผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญา จึงทำให้เกิดความสับสนอยู่บ้าง ในโอกาสต่อไปน่าจะได้มีการศึกษาเพิ่มเติมถึงการปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้เหมาะสม เพื่อแสดงให้เห็นว่าสถานะของผู้เสียหายทางแพ่งและทางอาญา แม้อาจจะมีความเหลื่อมทับกันอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้มีความหมายเหมือนกันไปทั้งหมด ซึ่งจะลดความสับสนในการปรับใช้กฎหมาย รวมถึงความเข้าใจของสาธารณชนได้อีกด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับที่หมายเหตุนี้ ได้วางบรรทัดฐานใหม่ว่าเมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายอีกต่อไป ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เป็นแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดทวิภาวะคือ มีผู้มีอำนาจดำเนินการแทนผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์สองคนได้ในคดีเดียวกันในขณะเดียวกัน ซึ่งจะสร้างความสับสนแก่การปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากศาลฎีกามีได้ให้เหตุผลหรือหลักกฎหมายประกอบ ผู้เขียนจึงมีความเห็นด้วยความเคารพว่า ในโอกาสต่อไปศาลฎีกาควรจะได้ให้เหตุผลหรือหลักกฎหมายเพิ่มเติมด้วย เพื่อให้แนวบรรทัดฐานนี้ได้รับการยอมรับโดยคุชฎี รวมทั้งเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวต่อไป

ผู้เขียนเห็นว่าหากข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับที่หมายเหตุนี้เปลี่ยนแปลงไป ถ้าหากบิดาของเด็กหญิง ข. ผู้เสียหาย มิได้ยกให้มารดามีอำนาจปกครองแต่เพียงผู้เดียว ในคดีนี้อาจจะมีการดำเนินคดีอาญาฐานพรากผู้เยาว์กับจำเลยอีกด้วย กับทั้งกรณีมีเหตุที่จะได้ทบทวนบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานคุกคามทางเพศที่แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี พ.ศ. 2558 เสียด้วย

บรรณานุกรม

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ. “นิติบุคคลในประเทศ.” *นิติวิทยาสาร* (2496): 71.
 รุ่งโรจน์ แจ่มพิทยากรณ์. “การสังคดีที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนในชั้นพนักงานอัยการ.”

วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ 1, 2 (ธันวาคม 2555): 40–53.

สุริศา นิยมรัตน์. “ความผิดทางอาญา: กรณีการคุกคามทางเพศ.” *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*
 7, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 132–162.

Bohlander, Michael. *Principles of German Criminal Procedure*. Oxford; Hart Publishing, 2012.
 Hall, Daniel E. *Criminal Law and Procedure*. 6th ed. New York: Delmar Cengage Learning, 2012.

Yue, Liling. *Principles of Chinese Criminal Procedure*. New York: Hart Publishing, 2021.
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2558.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16640/2555.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 20395/2555.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2090/2563.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 216/2564.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2219/2521.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 295/2555.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 489/2561.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5117/2562.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5129/2533.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6966-6967/2558.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7328/2549.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 846/2562.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9555/2554.

Civil Code of the People’s Republic of China.

Criminal Procedure Law of the People’s Republic of China.

United Nation’s the Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power of 1985.

